

Wanneer perspectieven botsen:

Een paradox in de keuze tussen
groeps- en individuele
schematherapie bij jongeren

MARLIEKE WILMS

De praktijk voor therapeuten

“Ik vond het heel ingewikkeld, want het voelde alsof ik de hele groep over me heen kreeg en dan nog een keer de oude groep tegen je krijgt. Dus ik vond het wel heel spannend... En dan moet je wel stevig staan” (Focusgroep 1)

De praktijk voor jongeren

“Volwassenen staan toch een beetje boven je en therapeuten ook, die staan ook boven je. Dan staan ze dubbel boven je, want ze zijn én volwassen én ze zijn therapeut. Dus dan denk ik dan mag je jezelf, ja niet letterlijk, maar dan mag je jezelf heel even naar beneden halen.”

(P11)

Van praktijk naar onderzoek

- **Adolescentie: een cruciale periode**

Veel psychische problemen *manifesteren* voor het eerst in de adolescentie en vroeg *intervenieren* kan ernstiger of chronisch beloop voorkomen.

- **Tegelijkertijd lijkt behandeling kwetsbaar**

Behandelsucces is beperkt en neemt af, terwijl *no show* percentage hoog blijft en jongeren *ondervertegenwoordigd* in onderzoek.

- **Gepersonaliseerd behandelen essentieel**

Behandelsucces neemt toe als zij aansluit op kenmerken/behoefte.

- **Maar... Hoe?**

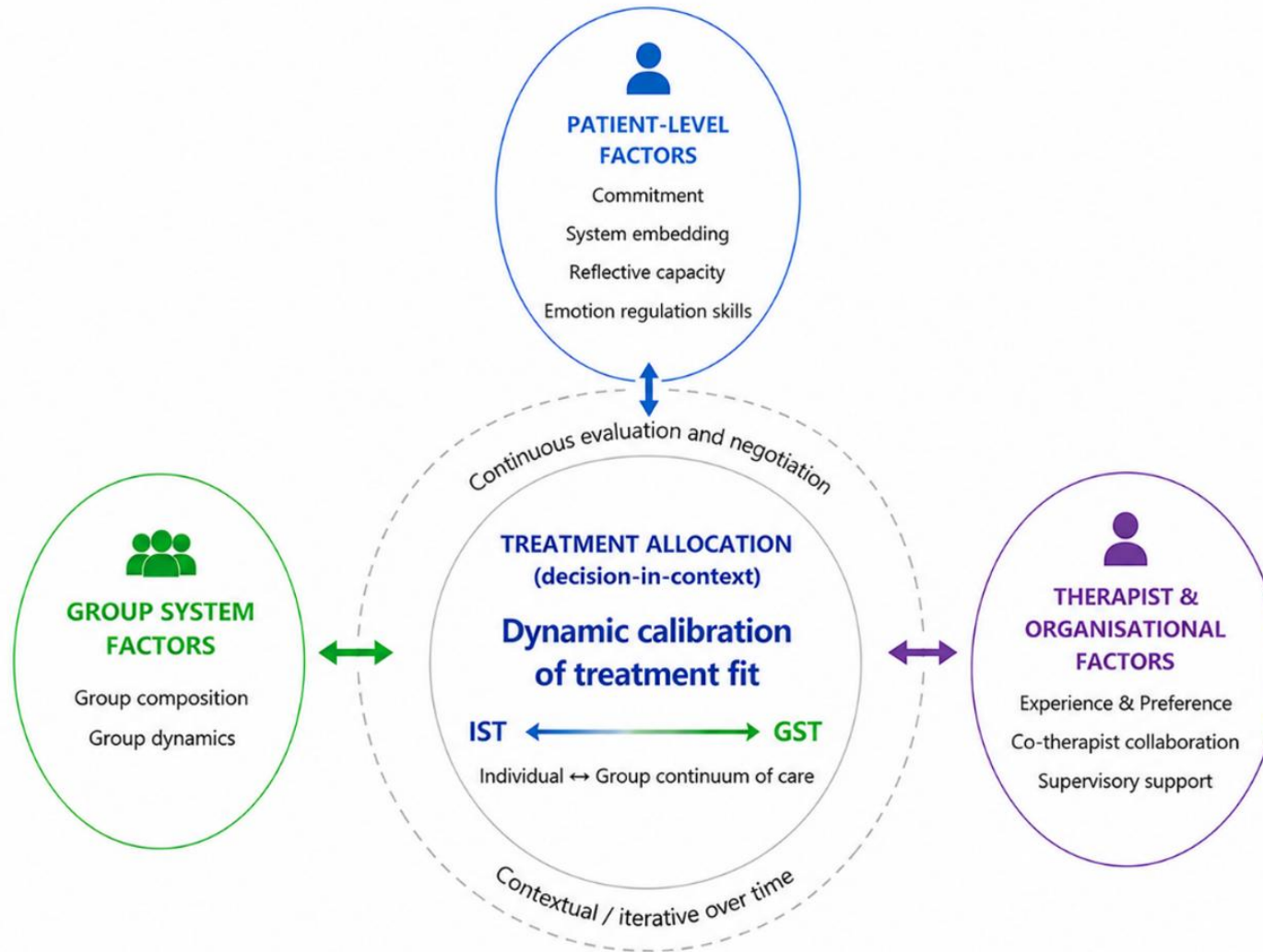
Onbekend welke *aspecten* hierin meegewogen moeten worden

Onderzoek

- **Practice-based evidence:**
Constructivistische Grounded Theory
- **Schematherapeuten** (n=29):
Focusgroepen en geschreven feedback
- **Adolescenten** (n=17):
Interviews en geschreven feedback

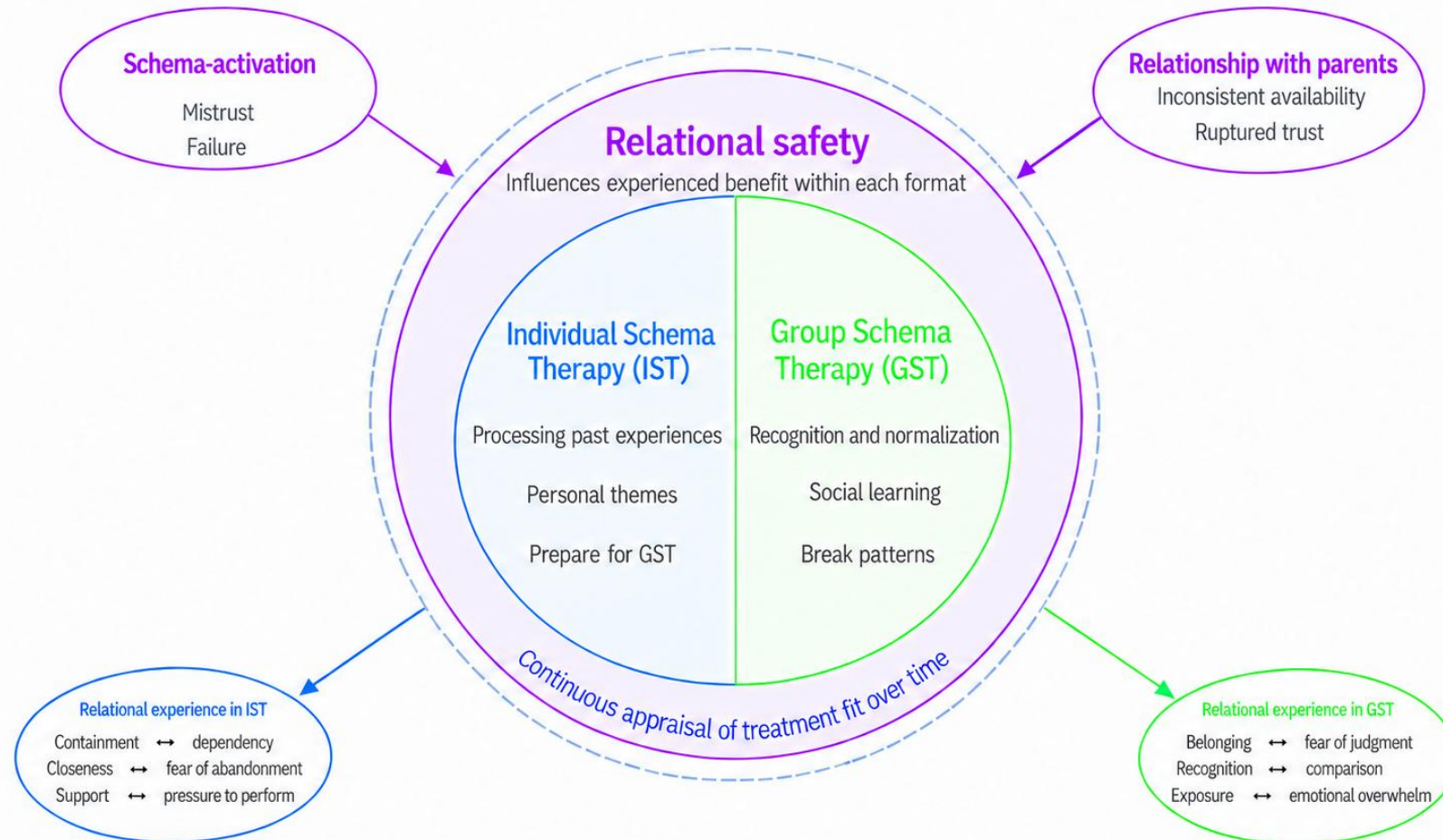

Perspectief Schematherapeuten

Perspectief Jongeren

Different therapeutic contexts — fit depends on current needs and goals

Waarin perspectieven overeenkomen

Volgorde: Eerst individueel dan groep

Doelen IST & GST

Weerstand voor groep

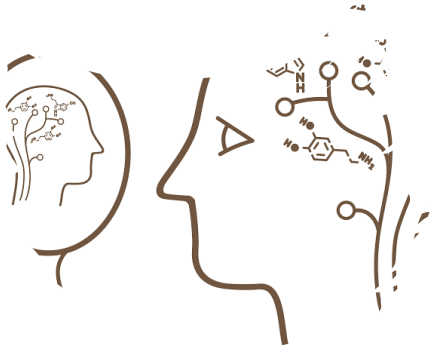

Indicatiecriterium GST: Voldoende emotie regulatie vaardigheden

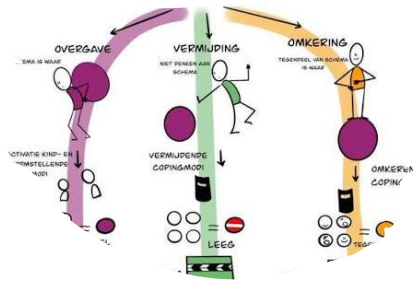

Groepssamenstelling

Waarin perspectieven botsen

Reflectief vermogen

Schema-activatie

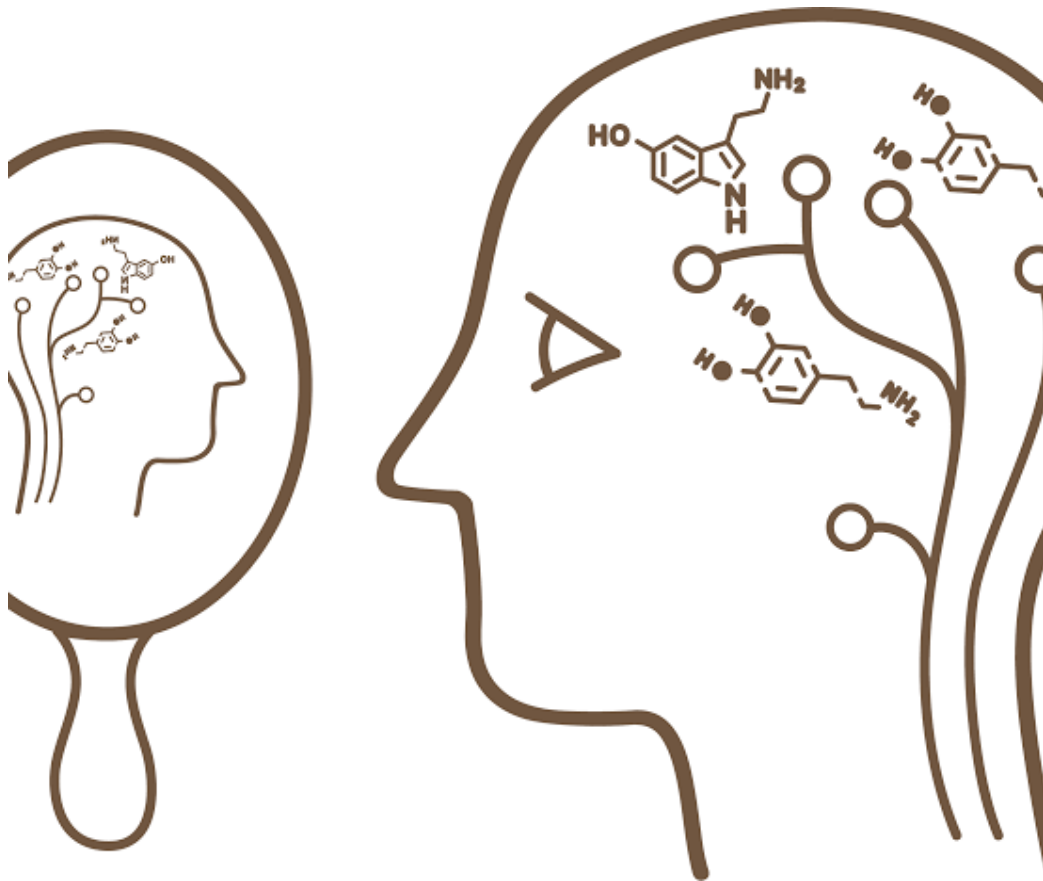

Systeem

Motivatie

Reflectief vermogen

GST bij *laag reflectief vermogen*.

Contra-indicatie of behandelkans?

Reflectief vermogen

- **Behandelfactor**

RF lijkt samen te hangen met *therapeutische verandering* en *behandeluitkomst*, daarnaast hangt RF samen met *emotieregulatie vaardigheden*.

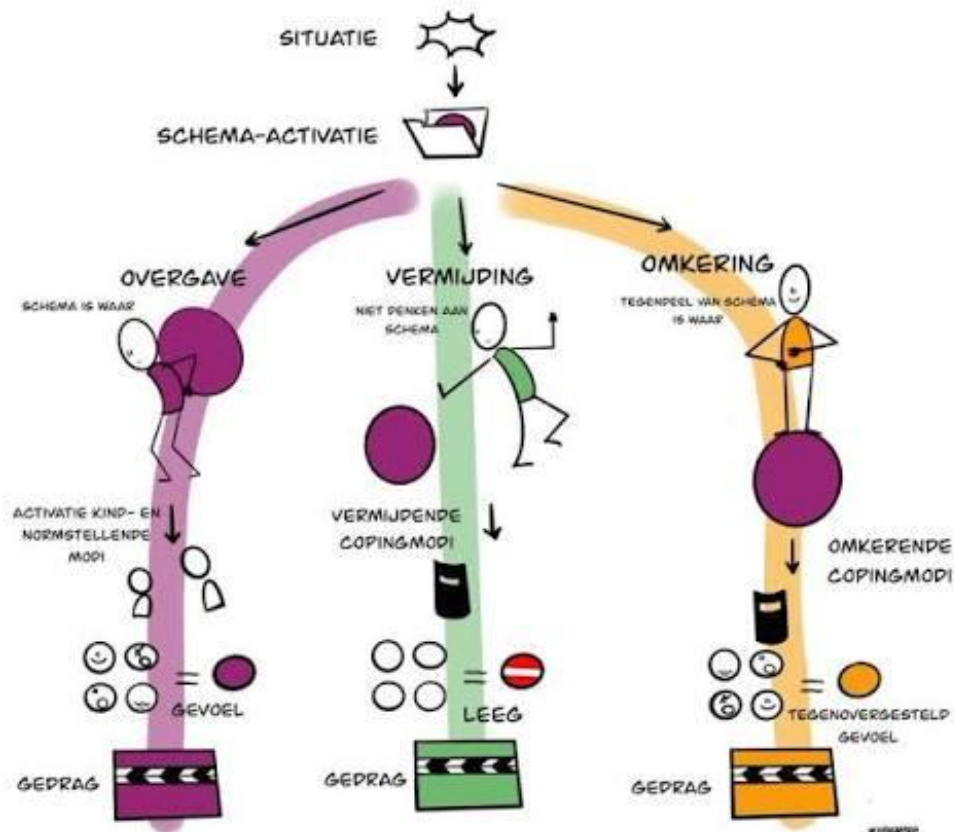
- **Behandelvorm**

Bij *laag RF* lijken psychodynamische en individuele therapie relatief gunstig; bij *gemiddeld RF* mogelijk een step-downprogramma.

- **Drop-out**

Laag RF voorspelde *drop-out* bij MBT-G, maar niet bij individuele TAU

Schema-activatie

Schema-activatie binnen therapie.

Aangrijpingspunt of risico?

Schema-activatie

- **Levensfase**

Mislukken en wantrouwen schema's zijn sterker aanwezig bij adolescenten dan bij volwassenen.
Peers worden belangrijker als *sociale referentie* en verbondenheid.

- **Aangrijpingspunt**

Adolescenten laten sterkere *emotionele afstemming* zien met peers dan met ouders.
Hogere niveaus van wantrouwen kunnen een *beschermende functie* hebben in groepen met peers.

- **Risico**

Hogere niveaus van wantrouwen kunnen de *groepsdynamiek negatief beïnvloeden*.
Adolescenten met wantrouwen kunnen *vatbaarder* zijn voor negatieve groepsdynamieken.

Systeem

Wanneer een ouder niet beschikbaar is...

Biedt IST de benodigde nabijheid of kan GST deze behoefte opvangen?

Systeem

- **Ouderinterventies vergroten het behandelsucces**, met name externaliserende problematiek

- **Adolescenten - hechting**

Angstig: intense en wisselende relaties met peers

Ambivalent: lage competentie in conflictoplossing en hoge score op vijandigheid en sociale angst

Vermijdend: emotioneel onafhankelijk, lage verwachtingen in vriendschap en bezorgd dat ze gekwetst worden

- **Volwassenen - hechting**

Angstig: >49 jaar minder gunstige uitkomsten en bij gecombineerde individueel en groepstherapie

Vermijdend: <31 jaar slechtere behandeluitkomst

Motivatie

(De)motivatie werkt
aanstekelijk...

Maar in welke richting?

Motivatie

- **Treatment fit**

Aansluiten bij behoeften kan motivatie versterken

- **Groepssamenstelling**

Homogene groepen effectiever zijn in het verbeteren van sociale communicatie en motivatie.

Heterogene groepen meer bijdragen aan de ontwikkeling van sociale bewustwording, maar minder effectief zijn in het reduceren van sociaal gedrag

- **Groepsdynamiek**

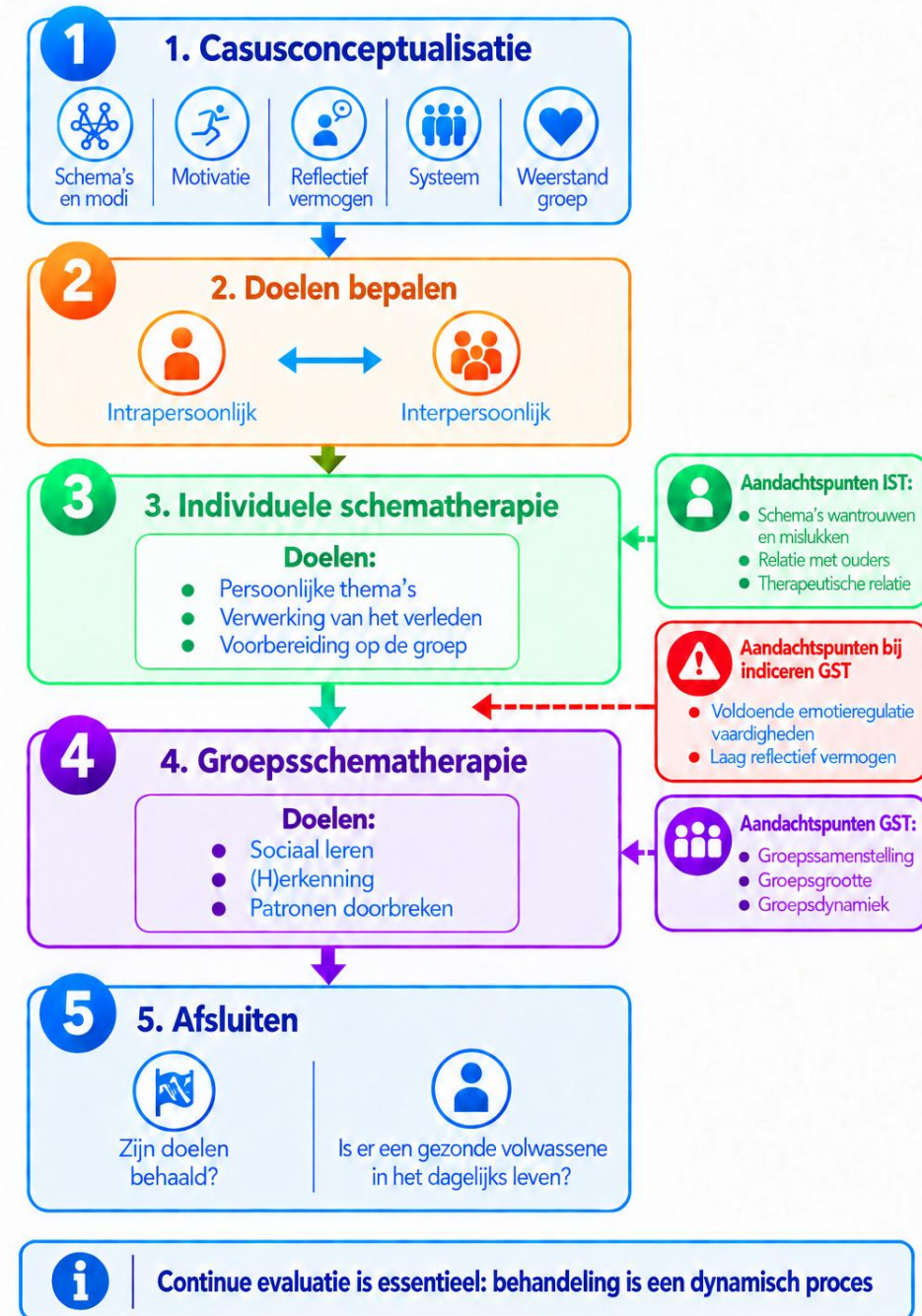
Motivatie speelt een *centrale rol* in groepsdynamiek en behandelsucces.

De groep kan de motivatie van individuele deelnemers *versterken*

Drop-out van groepsdeelnemers kan motivatie *verlagen*

Van onderzoek naar praktijk

- Geen behandelvorm is superieur
- Doelen bepalen behandelplan
- Eerst individueel dan groep
- Weerstand voor groep vraagt om nieuwsgierigheid
- Aandachtspunten zijn geen contra-indicaties.
- Behoefte aan gezonde volwassene is gezond
- Biedt genoeg mogelijkheden om de relationele veiligheid te bespreken

- m.wilms@forteggz.nl

Vragen?

FEEL

- Karin Timmerman
- Imke Wiersma

TENGO

- Maaïke van Velzen
- William Hoogenboom

Jongeren

- Marlieke Wilms

Literatuurlijst

- Andersen, A. C., Sund, A. M., Thomsen, P. H., Lydersen, S., Young, S., & Nøvik, T. S. (2022). Cognitive behavioural group therapy for adolescents with ADHD: A study of satisfaction and feasibility. *Nordic Journal of Psychiatry*, 76(4), 280–286. <https://doi.org/10.1080/08039488.2021.1965212>
- Antonsen, B. T., Johansen, M. S., Rø, F. G., Kvarstein, E. H., & Wilberg, T. (2016). Is reflective functioning associated with clinical symptoms and long-term course in patients with personality disorders? *Comprehensive Psychiatry*, 64, 46–58. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2015.05.016>
- Auerbach, R. P., Mortier, P., Bruffaerts, R., Alonso, J., Benjet, C., Cuijpers, P., Demyttenaere, K., Ebert, D. D., Green, J. G., Hasking, P., Murray, E., Nock, M. K., Pinder-Amaker, S., Sampson, N. A., Stein, D. J., Vilagut, G., Zaslavsky, A. M., Kessler, R. C., & WHO WMH-ICS Collaborators. (2018). WHO World Mental Health Surveys International College Student Project: Prevalence and distribution of mental disorders. *Journal of Abnormal Psychology*, 127(7), 623–638. <https://doi.org/10.1037/abn0000362>
- Bär, A., Bär, H. E., Rijkeboer, M. M., & Lobbestael, J. (2023). Early maladaptive schemas and schema modes in clinical disorders: A systematic review. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 96(3), 716–747. <https://doi.org/10.1111/papt.12465>
- Baskin-Sommers, A., Gearing, D., Ramduny, J., Zhang, Z., Townsend, N., Dupree, C., Fink, C., Horenkamp, L., Karcher, N. R., Patel, H., Kemp, E. C., Moorman, B. A., Hagan, K. E., Sawyers, C., Potter, A., Cioffredi, L.-A., West, A., Purcell, A., Ibe, O., Barch, D. M. (2026). What we have learned about adolescent mental health and where we are going after a decade with the Adolescent Brain Cognitive Development Study. *Developmental Cognitive Neuroscience*, 78, 101686. <https://doi.org/10.1016/j.dcn.2026.101686>
- Bjønness, S., Grønnestad, T., & Storm, M. (2020). I'm not a diagnosis: Adolescents' perspectives on user participation and shared decision-making in mental healthcare. *Scandinavian Journal of Child and Adolescent Psychiatry and Psychology*, 8, 139–148. <https://doi.org/10.21307/sjcapp-2020-014>
- Burlingame, G. M., McClendon, D. T., & Yang, C. (2018). Cohesion in group therapy: A meta-analysis. *Psychotherapy*, 55(4), 384–398. <https://doi.org/10.1037/pst0000173>
- Byrne, G. (2025). The widening therapeutic scope of schema-focused therapy (SFT): Potential in addressing adolescent and parenting difficulties: A theoretical and narrative review. *Clinical Social Work Journal*. <https://doi.org/10.1007/s10615-024-00982-7>

Literatuurlijst

- Chang, S. A. A., & Baskin-Sommers, A. (2022). Distrust moderates the effect of deviant peer affiliation on increased externalizing in adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 51, 1829–1840. <https://doi.org/10.1007/s10964-022-01640-2>
- Cirasola, A., & Midgley, N. (2023). The alliance with young people: Where have we been, where are we going? *Psychotherapy*, 60(1), 110–118. <https://doi.org/10.1037/pst0000461>
- Cirasola, A., Midgley, N., Muran, J. C., Eubanks, C. F., Hunter, E. B., & Fonagy, P. (2024). Repairing alliance ruptures in psychodynamic psychotherapy with young people: The development of a rational–empirical model to support youth therapists. *Psychotherapy*, 61(1), 68–81. <https://doi.org/10.1037/pst0000514>
- Cirasola, A., Szegedi, D., Fonagy, P., & Midgley, N. (2024). “You can't really have a relationship with them because they just ask you questions”: Understanding adolescent dropout—An empirical single case study. *Frontiers in Psychology*, 15, Article 1381901. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1381901>
- Collyer, H., Eisler, I., & Woolgar, M. (2020). Systematic literature review and meta-analysis of the relationship between adherence, competence and outcome in psychotherapy for children and adolescents. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 29(4), 417–431. <https://doi.org/10.1007/s00787-018-1265-2>
- Cuijpers, P., Miguel, C., Ciharova, M., Quero, S., Plessen, C. Y., Ebert, D., Harrer, M., van Straten, A., & Karyotaki, E. (2023). Psychological treatment of depression with other comorbid mental disorders: Systematic review and meta-analysis. *Cognitive Behaviour Therapy*, 52(3), 246–268. <https://doi.org/10.1080/16506073.2023.2166578>
- Cuijpers, P., Miguel, C., Ciharova, M., Harrer, M., Basic, D., Cristea, I. A., de Ponti, N., Driessen, E., Hamblen, J., Larsen, S. E., Matbouriahi, M., Papola, D., Pauley, D., Plessen, C. Y., Pfund, R. A., Setkowski, K., Schnurr, P.P., van Ballegooijen, W., Wang, Y., Riper, H., van Straten, A., Sijbrandij, M., Furukawa, T. A., & Karyotaki, E. (2024). Absolute and relative outcomes of psychotherapies for eight mental disorders: A systematic review and meta-analysis. *World Psychiatry*, 23(2), 267–275. <https://doi.org/10.1002/wps.21203>
- Dantas, L. F., Fleck, J. L., Cyrino Oliveira, F. L., & Hamacher, S. (2018). No-shows in appointment scheduling—A systematic literature review. *Health Policy*, 122(4), 412–421. <https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2018.02.002>

Literatuurlijst

- Delgado, E., Serna, C., Martínez, I., & Cruise, E. (2022). Parental attachment and peer relationships in adolescence: A systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(3), Article 1064. <https://doi.org/10.3390/ijerph19031064>
- Di Lorenzo, R., Balducci, J., Poppi, C., Arcolin, E., Cutino, A., Ferri, P., D'Amico, R., & Filippini, T. (2021). Children and adolescents with ADHD followed up to adulthood: A systematic review of long-term outcomes. *Acta Neuropsychiatrica*, 33(6), 283–298. <https://doi.org/10.1017/neu.2021.23>
- Forsyth, D. R. (2021). Recent advances in the study of group cohesion. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 25(3), 213–228. <https://doi.org/10.1037/gdn0000163>
- Giletta, M., Choukas-Bradley, S., Maes, M., Linthicum, K. P., Card, N. A., & Prinstein, M. J. (2021). A meta-analysis of longitudinal peer influence effects in childhood and adolescence. *Psychological Bulletin*, 147(7), 719–747. <https://doi.org/10.1037/bul0000329>
- Hauschild, S., Dragovic, D., Kasper, L., Sobanski, E., & Taubner, S. (2024). Patient characteristics of completion and dropout of mentalization-based treatment for adolescents with conduct disorder. *Frontiers in Psychology*, 15, Article 1390169. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1390169>
- Jiang, W., Yao, J., Wang, Y., Su, S., Zheng, Z., Yang, Y., & Qiu, J. (2025). Efficacy of dynamic interpersonal therapy in improving mentalising in patients with major depressive disorder and the mediating effect of mentalising on changes in depressive symptoms. *General Psychiatry*, 38(1), Article e101774. <https://doi.org/10.1136/gpsych-2024-101774>
- Jørgensen, M. S., Bo, S., Vestergaard, M., Storebø, O. J., Sharp, C., & Simonsen, E. (2021). Predictors of dropout among adolescents with borderline personality disorder attending mentalization-based group treatment. *Psychotherapy Research*, 31(7), 950–961. <https://doi.org/10.1080/10503307.2020.1871525>
- Keefe, J. R., Levy, K. N., Sowislo, J. F., Diamond, D., Doering, S., Hörz-Sagstetter, S., Buchheim, A., Fischer-Kern, M., & Clarkin, J. F. (2023). Reflective functioning and its potential to moderate the efficacy of manualized psychodynamic therapies versus other treatments for borderline personality disorder. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 91(1), 50–56. <https://doi.org/10.1037/ccp0000760>
- Kivity, Y., Levy, K. N., Kelly, K. M., & Clarkin, J. F. (2021). In-session reflective functioning in psychotherapies for borderline personality disorder: The emotion regulatory role of reflective functioning. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 89(9), 751–761. <https://doi.org/10.1037/ccp0000674>

Literatuurlijst

- Kivlighan, D. M., Aloe, A. M., Adams, M. C., Garrison, Y. L., Obrecht, A., Ho, Y. C. S., Kim, J. Y. C., Hooley, I. W., Chan, L., & Deng, K. (2020). Does the group in group psychotherapy matter? A meta-analysis of the intraclass correlation coefficient in group treatment research. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 88(4), 322–337. <https://doi.org/10.1037/ccp0000474>
- Koppers, D., Van, H., Peen, J., & Dekker, J. J. M. (2021). Psychological symptoms, early maladaptive schemas and schema modes: Predictors of the outcome of group schema therapy in patients with personality disorders. *Psychotherapy Research*, 31(7), 831–842. <https://doi.org/10.1080/10503307.2020.1852482>
- Levy, K. N., Kivity, Y., Johnson, B. N., & Gooch, C. V. (2018). Adult attachment as a predictor and moderator of psychotherapy outcome: A meta-analysis. *Journal of Clinical Psychology*, 74(11), 1996–2013. <https://doi.org/10.1002/jclp.22685>
- Li, S., Hao, X., Mei, Y., Cheng, Y., Sun, N., & Qu, C. (2021). How adolescents and adults learn about changes in the trustworthiness of others through dynamic interaction. *Frontiers in Psychology*, 12, Article 690494. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.690494>
- Li, E. T., Midgley, N., Luyten, P., Sprecher, E. A., & Campbell, C. (2022). Mapping the journey from epistemic mistrust in depressed adolescents receiving psychotherapy. *Journal of Counseling Psychology*, 69(5), 678–690. <https://doi.org/10.1037/cou0000625>
- Llewellyn, N., Wood, E. E., Berry, D. J., & Rudolph, K. D. (2026). Peer victimization across the school years: Consequences for social goals in early adolescence. *Developmental Psychology*, 62(2), 321–329. <https://doi.org/10.1037/dev0002104>
- Loeb, E. L., Stern, J. A., Costello, M. A., & Allen, J. P. (2021). With(out) a little help from my friends: Insecure attachment in adolescence, support-seeking, and adult negativity and hostility. *Attachment & Human Development*, 23(5), 624–642. <https://doi.org/10.1080/14616734.2020.1821722>
- Luyten, P., Campbell, C., Moser, M., & Fonagy, P. (2024). The role of mentalizing in psychological interventions in adults: Systematic review and recommendations for future research. *Clinical Psychology Review*, 108, Article 102380. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2024.102380>
- Massoud, L., Cirasola, A., & Fernández-Regueras, D. (2026). How client baseline characteristics influence the therapeutic alliance in psychotherapy for adolescent depression. *Journal of Infant, Child & Adolescent Psychotherapy*. <https://doi.org/10.1080/15289168.2026.2666064>

Literatuurlijst

- May, T., Younan, R., & Pilkington, P. D. (2022). Adolescent maladaptive schemas and childhood abuse and neglect: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 29(4), 1159–1171. <https://doi.org/10.1002/cpp.2712>
- O'Keeffe, S., Martin, P., Target, M., & Midgley, N. (2019). 'I just stopped going': A mixed methods investigation into types of therapy dropout in adolescents with depression. *Frontiers in Psychology*, 10, Article 75. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00075>
- O'Keeffe, S., Martin, P., & Midgley, N. (2020). When adolescents stop psychological therapy: Rupture–repair in the therapeutic alliance and association with therapy ending. *Psychotherapy*, 57(4), 471–490. <https://doi.org/10.1037/pst0000279>
- Pilkington, P. D., Younan, R., & Karantzas, G. C. (2023). Identifying the research priorities for schema therapy: A Delphi consensus study. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 30(2), 344–356. <https://doi.org/10.1002/cpp.2800>
- Pine, A. E., Baumann, M. G., Modugno, G., & Compas, B. E. (2024). Parental involvement in adolescent psychological interventions: A meta-analysis. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 27(3), 677–696. <https://doi.org/10.1007/s10567-024-00481-8>
- Renjaän, D., Vervoort, L., Ha, T., Hasselman, F., & Otten, R. (2026). Emotion coupling across socialization contexts in adolescence: Differences in parent–child and peer interactions. *Developmental Psychology*, 62(2), 380–394. <https://doi.org/10.1037/dev000186>
- Solmi, M., Radua, J., Olivola, M., Croce, E., Soardo, L., Salazar de Pablo, G., Shin, J. I., Kirkbride, J. B., Jones, P., Kim, J. H., Kim, J. Y., Carvalho, A. F., Seeman, M. V., Correll, C. U., & Fusar-Poli, P. (2022). Age at onset of mental disorders worldwide: Large-scale meta-analysis of 192 epidemiological studies. *Molecular Psychiatry*, 27(1), 281–295. <https://doi.org/10.1038/s41380-021-01161-7>
- Stichter, J. P., Herzog, M. J., Malugen, E., & Schoemann, A. M. (2019). Influence of homogeneity of student characteristics in a group-based social competence intervention. *School Psychology*, 34(1), 64–75. <https://doi.org/10.1037/spq0000261>
- Taubner, S., Ioannou, Y., Saliba, A., Sales, C. M. D., Volkert, J., Protić, S., Adler, A., Barkauskiene, R., Conejo-Cerón, S., Di Giacomo, D., Mestre, J. M., Moreno-Peral, P., Vieira, F. M., Mota, C. P., Henriques, M. I. R. S., Røssberg, J. I., Perdih, T. S., Schmidt, S. J., Zetl, M., Ulberg, R., & Heinonen, E. (2024). Mediators of outcome in adolescent psychotherapy and their implications for theories and mechanisms of change: A systematic review. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 33(10), 3321–3358. <https://doi.org/10.1007/s00787-023-02186-9>

Literatuurlijst

van Dijk, S. D. M., Veenstra, M. S., van den Brink, R. H. S., van Alphen, S. P. J., & Oude Voshaar, R. C. (2023). A systematic review of the heterogeneity of schema therapy. *Journal of Personality Disorders*, 37(2), 233–262. <https://doi.org/10.1521/pedi.2023.37.2.262>

Wei, H.-S., Shen, A. C.-T., Hwa, H.-L., Feng, J.-Y., Hsieh, Y.-P., & Huang, C.-Y. (2026). Is social intelligence eroded by peer aggression? Longitudinal evidence on the impact of bullying victimization. *Personality and Individual Differences*, 251, Article 113570. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2025.113570>

Weisz, J. R., Kuppens, S., Ng, M. Y., Vaughn-Coaxum, R. A., Ugueto, A. M., Eckshtain, D., & Corteselli, K. A. (2019). Are psychotherapies for young people growing stronger? Tracking trends over time for youth anxiety, depression, attention-deficit/hyperactivity disorder, and conduct problems. *Perspectives on Psychological Science*, 14(2), 216–237. <https://doi.org/10.1177/1745691618805436>